

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Ústavní soud**, se sídlem Joštova 8, 660 83 Brno, o žalobě ze dne 27. 1. 2012, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 28. 8. 2013, č. j. 30 A 18/2012 – 18,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobou podanou ke Krajskému soudu v Brně se žalobce domáhal přezkumu postupu žalovaného týkajícího se zpracování žalobcových podání, který označoval za nezákonný zásah. Krajský soud usnesením ze dne 19. 6. 2013 č. j. 30 A 18/2013 – 13, vyzval žalobce k zaplacení soudního poplatku za žalobu ve výši 2.000 Kč. Na to žalobce reagoval žádostí ze dne 10. 7. 2013 o osvobození od soudního poplatku. Tvrzený nedostatek prostředků a sociální poměry byly doloženy čestným prohlášením, jehož obsahem jsou, kromě základních osobních údajů, též skutečnosti o způsobu bydlení („nenájemní nevlastnické samostatné nebytové obydlí“), o nulové výši zdanitelných příjmů, o výši nezdanitelných příjmů, které činí přes tři tisíce korun měsíčně, dále údaj o plné invaliditě, výši peněžních závazků, které činí dle žalobce desetitisíce, o nenarušené způsobilosti zcizovat, dále o skutečnosti, že je příjemcem příspěvku na živobytí, jeho majetkem je elektronický psací stroj, digitální televizor a jízdní kolo, ke svým výdajům uvedl stravu, tisk, jízdné, papír a DPH.

[2] Krajský soud usnesením ze dne 28. 8. 2013, č. j. 30 A 18/2012 – 18, žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků zamítl. V odůvodnění uvedl, že řada žalobcem tvrzených

skutečností v jeho prohlášení je bizarních, nekonkrétních či nepřípadných; zcela nejasné je tvrzení o způsobu bydlení. Z tvrzení o nezdanitelných příjmech nevyplývá jejich přesná výše a příjmy či jejich absence nejsou ničím doloženy. Z žalobcem poskytnutých podkladů nelze zjistit, kde fakticky bydlí, jaké jsou jeho náklady na bydlení, co míní prohlášením „výše peněžních závazků: desetitisíce“ a co chtěl dokazovat údajem, že má „nenarušenou způsobilost zcizovat“. Z žalobcových tvrzení též neplyne, zda mu v souvislosti s udávanou plnou invaliditou byl přiznán invalidní důchod. Žalobce tedy podle krajského soudu nedostal své povinnosti doložit nedostatek prostředků, a proto mu soud osvobození od soudních poplatků nemohl přiznat. Krajský soud rovněž vyhodnotil počty a charakter podání žalobce, které eviduje a s odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu dospěl k závěru, že žalobce zneužívá práva na osvobození od soudních poplatků, a proto mu toto osvobození nemůže být přiznáno.

II. Kasační stížnost a vyjádření k ní

[3] Žalobce napadl v záhlaví označené usnesení krajského soudu včasnou kasační stížností. Namítal, že u krajského soudu dochází k machinaci s nápadem a že žádal toliko o osvobození od jednoho soudního poplatku. Žalobce odkázal na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 3. 2013, č. j. 4 As 88/2012 – 20, a ze dne 15. 4. 2013, č. j. 3 As 34/2013 – 20, podle nichž mělo být obdobné čestné prohlášení žalobce uznáno za dostatečné. Dále žalobce brojil proti zasílání tiskopisu vzor 060, který je objemný, neobsahuje potřebné kolonky a jeho poslání je finančně náročné. Žalobce je přesvědčen, že není povinen vysvětlovat soudu výraz „přes tři tisíce“. Soud nesprávně posoudil, zda je žalobce příjemcem příspěvku na živobytí a invalidního důchodu – ten žalobce dle svého tvrzení nepobírá. Krajský soud měl žalobci ustanovit zástupce, o kterého žádal dne 10. 4. 2013, avšak neučinil to. Krajský soud se mohl dle zákonné úpravy zabývat pouze tím, zda se jedná o zjevně neúspěšnou žalobu, nikoliv tím, zda žadatel svá práva uplatňuje svévolně či šikanózním způsobem (kverulantství je tak dle žalobce v České republice vyloučeno). Krajský soud výrokem II. navrhovateli zkrátil lhůtu pro podání opravného prostředku a nesprávně jej poučil o možnosti podat kasační stížnost proti dočasnému rozhodnutí.

[4] Žalovaný se v poskytnuté lhůtě ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[5] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení, přičemž dospěl k závěru, že kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou, a není důvodné kasační stížnost odmítnout pro nepřípustnost. Důvodnost kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž je povinen přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, dále jen „s. ř. s.“).

[6] Kasační stížnost není důvodná.

[7] Zdejší soud souhlasí s názorem krajského soudu v tom, že žalobce neunesl důkazní břemeno ohledně naplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud totiž již v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, publikovaném pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil, že „povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.“ (srov.

pokračování

obdobně např. rozsudek ze dne 3. 8. 2011, č. j. 2 Afs 36/2011 – 81). Soud tedy z vlastní iniciativy zpravidla nezjišťuje podrobnosti o majetkových poměrech žadatele. Hodnotí především informace, které mu žadatel sám sdělí, popř. jej vyzve, aby potřebné skutečnosti doplnil a vysvětlil nesoulad mezi nimi (srov. rozsudek ze dne 31. 5. 2011, č. j. 8 Afs 50/2010 – 91).

[8] V projednávané věci krajský soud v souladu s žádostí žalobce posoudil majetkové poměry žalobce na základě jeho čestného prohlášení a oprávněně dospěl k závěru, že žalobcem poskytnuté údaje jsou neúplné a nekonkrétní. V tomto ohledu se Nejvyšší správní soud s hodnocením provedeným krajským soudem plně ztotožňuje a odkazuje na něj. Tento závěr nejsou s to zvrátit námitky žalobce obsažené v kasační stížnosti – tedy ty námitky, u nichž lze vůbec rozpoznat nějakou rozumnou souvislost se závěry krajského soudu. Předně Nejvyšší správní soud neshledal žádné machinace s nápadem u krajského soudu, které ostatně žalobce ničím nedokládá. Osvobodit lze podle zákonné úpravy pouze od všech soudních poplatků (viz § 36 odst. 3 s. ř. s.) nikoliv jen od jednoho, jak se zcela mylně domnívá žalobce. Tiskopis vzor 060 nebyl v projednávané věci žalobci vůbec zaslán, takže jeho námitky směřované proti němu se zcela míjí s podstatou věci. Stejně tak nebyla předmětem napadeného usnesení žádost žalobce o ustanovení zástupce, a proto nelze hodnotit postup krajského soudu v této věci. Žalobce dále patrně považuje za notoriety (skutečnost obecně známou), že výraz „přes tři tisíce“ značí 3 001 až 3.449 Kč. V tomto ohledu je Nejvyšší správní soud nucen vyvést žalobce z omylu, neboť nic takového obecně známo není a jedná se zjevně o žalobcovu vlastní smyšlenku. I kdyby snad zdejší soud na žalobcovu svéráznou definici užitého sousloví přistoupil, nezměnilo by to ničeho na neúplnosti předloženého čestného prohlášení. Žalobcova tvrzení v čestném prohlášení o příspěvku na živobytí a invaliditě byla z hlediska jeho příjmů nejednoznačná a nedoložená, přičemž tento stav nijak nevyjasňují ani žalobcovy úvahy na toto téma v kasační stížnosti. Konečně na věci nemění nic ani poukaz žalobce na dva judikáty Nejvyššího správního soudu, v nichž mělo být žalobcovo čestné prohlášení uznáno za dostatečné. V usnesení ze dne 15. 4. 2013, č. j. 3 As 34/2013 – 20, se Nejvyšší správní soud tímto prohlášením vůbec nezabýval. Pokud pak v usnesení ze dne 7. 3. 2013, č. j. 4 As 88/2012 – 20, prohlášení shledal za dostatečné, je třeba konstatovat, že posuzování majetkových poměrů musí být prováděno vždy individuálně ve vztahu ke konkrétní věci, a závěry z citovaného usnesení proto nejsou automaticky přenositelné na projednávaný případ. Nadto není z tohoto usnesení zřejmé, co přesně bylo obsahem žalobcova prohlášení.

[9] Krajský soud založil své rozhodnutí též na posouzení procesního postupu, jakým žalobce dané řízení vede. Při posuzování této otázky lze odkázat na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, ze kterého vyplývá, že „v této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) – srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo náleží Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08“. S ohledem na tyto jednotlivé funkce soudních poplatků dochází zdejší soud k závěru, že je důležité nejen chránit zájmy účastníka řízení, který se domáhá svých práv soudní cestou, ale zároveň zajistit, aby si účastník řádně uvědomoval důležitost předmětného řízení a byl si zřetelně vědom okolností, které jeho řízení doprovázejí. Proto při posuzování osvobození od soudních poplatků soud musí kromě majetkové situace žadatele posoudit i procesní postup, jakým účastník dané řízení vede (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 – 12).

[10] Jak již zdejší soud konstatoval např. v rozsudku ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 43/2013 - 11, zneužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků je nepochybně

důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, jak již bylo naznačeno, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 o. s. ř., ve znění pozdějších předpisů, výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s posledně jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91). Z uvedeného jednoznačně plyne, že otázkou svévolného uplatnění žádosti o osvobození od soudních poplatků a jejího zneužití se správní soud vždy zabývá. Kverulující podání a existence kverulantů není vyloučena možností nepřiznat osvobození pro bezúspěšnost návrhu, čehož je ostatně žalobce důkazem.

[11] Krajský soud se při závěru o zneužití práva přidržel okolností stávajícího případu a dále zhodnotil postup žalobce v povahou obdobných sporech. Zdůraznil, že žalobce vede spor pro spor: nikoliv proto, aby bylo rozhodnuto o věci, ale aby bylo nějak rozhodnuto. Krajský soud pak po zhodnocení konkrétních okolností v projednávané věci řádně zdůvodnil, proč se ze strany žalobce jedná o zneužití práva podat žádost o osvobození od soudních poplatků. Tento postup krajského soudu je nutno hodnotit jako správný. Z napadeného usnesení rovněž vyplývá, že se soud držel ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího správního soudu. Námitky žalobce, že se jedná např. o opisování jiných judikátů zcela bez rozmyslu, popř. že soud fabuluje závěry vyslovené v judikatuře zdejšího soudu, jsou zcela účelové a nedůvodné.

[12] Stanovením lhůty deseti dnů k úhradě soudního poplatku (výrok II. napadeného rozhodnutí) krajský soud nijak žalobci nezkrátil lhůtu k podání kasační stížnosti, která i v tomto případě zůstává v zákonné délce dvou týdnů. K pochybení nedošlo ani v rámci poučení: podle dosavadní judikatury Nejvyššího správního soudu je proti usnesení o neosvobození od soudních poplatků přípustná kasační stížnost; nejedná se tedy o rozhodnutí dočasné, jak tvrdí žalobce. Na tom nic nemění skutečnost, že rozšířenému senátu zdejšího soudu byla k řešení předložena otázka zpochybňující přípustnost kasační stížnosti proti takovému usnesení. Teprve rozhodnutí rozšířeného senátu může dosavadní judikaturu změnit; do té doby ovšem přípustnost kasační stížnosti nemůže být vůbec předmětem diskuse.

[13] Další žalobcovy stručné a zcela obecné námitky, například tvrzení, že žalobce není povinen vyvracet každý nesoudný úsudek krajského soudu a rozumět odůvodnění rozhodnutí kteréhokoli soudu, že odůvodnění soudních rozhodnutí není závazné, že žalobce není povinen se vyjadřovat v právnícké terminologii apod., nejsou vůbec způsobilé k tomu, aby byly jakkoliv samostatně posouzeny, či aby přispěly k posouzení důvodnosti námitek jiných. Nejvyšší správní soud se jimi proto nezabýval.

IV. Závěr a náklady řízení

pokračování

[14] Žalobce tedy se svými námitkami neuspěl; jelikož Nejvyšší správní soud neshledal důvod pro zrušení napadeného usnesení z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[15] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce neměl ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému pak v řízení o kasační stížnosti žádné účelně vynaložené náklady nad rámec běžné činnosti nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. listopadu 2013

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu